

Karlín, nejstarší předměstí Prahy

Výstava Karlín – nejstarší předměstí Prahy je již třetí ze série výstav, které Muzeum hlavního města připravilo v poslední době na téma historie a proměny starých pražských předměstí. Současné výstavě předcházely dvě výstavy představující pražské čtvrti: Smíchov – město za újezdskou branou a Libeň – zmizelý svět.

Počátky Karlína sahají do let 1816–1817, kdy byl z úředního podnětu na území východně od Špitálské (Poříčské) brány založen. Tomu předcházelo starší osídlení Špitálska, jak se toto území řádu křižovníků s červenou hvězdou ve středověku nazývalo.

Karlín se stal záhy stejně jako Smíchov průmyslovým předměstím Prahy, kde se nejprve v první polovině 19. století dařilo textilnímu průmyslu (dvě kartounky, přádelny vlny a bavlny), v druhé polovině století strojírenským podnikům (především firma Breitfeld, Daněk a spol., naposledy ČKD Dukla Karlín). Karlín však k sobě poutal pozornost svým neobvyklým racionálně urbanistickým řešením domovní zástavby. To spočívalo v systému pravoúhle uspořádaných ulic, v nichž vyrostly bloky jedno až dvoupatrových domů, postavených v pozdně klasicistním (empirovém) slohu.

Výstava podrobně sleduje vývoj Karlína a jeho proměn zejména do počátku 20. století, některé jeho změny až do doby nedávné. Na počátku 20. století byla předměstská obec povýšena na město (1903) a po vzniku Československa se Karlín stal součástí hlavního města. Jádro výstavy tvoří obrazová dokumentace předměstí - od nejstarších rytin a kreseb až po fotografie, které od posledních desetiletí 19. století zcela převládají.

K nejpřitažlivějším obrazovým dokumentům zcela nepochybně patří nejstarší pohledy na území Špitálska s Invalidovnou, kdy toto území bylo poseto zahradami, ojedinělými hospodářskými usedlostmi a výletními hospodami. Pozornost si také zaslouží málo známé obrazy nejstarší plynárny, která vznikla před polovinou 19. století na území Karlína, aby zásobovala svítiplynem osvětlení pražských ulic a provizorní dřevěné kaple z počátku padesátých let tohoto století, která sloužila potřebám věřících do doby dokončení karlínského kostela sv. Cyrila a Metoděje. Dalšími zajímavostmi pro návštěvníka výstavy jsou četná vyobrazení říčního nákladního přístavu mezi karlínským nábřežím a Rohanským ostrovem. Stranou pozornosti nezůstaly ani trojrozměrné objekty. Ojedinělé archeologické nálezy z období pravěku a středověku (osada Zábransko za Poříčskou branou) svědčí o tom, že území Špitálska dlouhou dobu nepatřilo k trvale osídleným. Příčinou toho byla neblahá zkušenost s často se opakujícími povodněmi, které v novověkém období přišly především v letech 1784, 1845, 1890 a konečně v nedávné době roku 2002.

Řada dalších trojrozměrných exponátů je na této výstavě prezentována poprvé - veřejnosti budou představeny např. portréty nejstarších karlínských starostů a předsedů představenstva Občanské záložny v Karlíně, která se významnou měrou zasloužila o to, že Karlín patřil ve druhé polovině 19. století k nejbohatším městům v českých zemích. Dochované prapory, korouhve a další předměty připomenou řemeslnická společenstva a některé spolky. Vystaveny budou také drobnější předměty, spojené například s rozvojem karlínského školství, stavbou novorenesanční radnice nebo návštěvou Františka Josefa I. v Karlíně. Elektrotechnický závod vynálezce ing. F. Křižíka připomenou jeho zdokonalené obloukové lampy, které osvětlovaly Karlín od roku 1894.

K výstavě vydalo Muzeum hlavního města Prahy stejnojmennou publikaci, která zájemce o pražskou historii podrobněji seznámí s vývojem a proměnami tohoto pražského předměstí.

Další části výstavy si můžete prohlédnout v budově Úřadu městské části Praha 8, tzv. bílém domě, kde je umístěna část nazvaná Národopisná výstava československá 1895, a v Libeňském zámku, kde je možné zhlédnout část představující výběr z nezajímavějších fotografií.